

SỞ GIÁO DỤC VÀ ĐÀO TẠO
THAI BÌNH

ĐỀ CHÍNH THỨC
(Đề gồm 01 trang)

ĐỀ THI TUYỂN SINH LỚP 10 THPT NĂM HỌC 2021-2022

Môn thi: NGŨ VĂN

Thời gian làm bài: 120 phút (Không kể thời gian giao đề)

PHẦN I. ĐỌC HIỂU (3,0 điểm)
Đọc bài thơ sau và thực hiện các yêu cầu:

MẸ
Viễn Phương

(1) Con nhớ ngày xưa mẹ hát:
... "Hoa sen lặng lẽ dưới đầm
Hương bay dịu dàng bất ngát
Thơm tho không gian, thời gian"...

(2) Mẹ nghèo như đóa hoa sen
Năm tháng âm thầm lặng lẽ,
Giọt máu hòa theo dòng lệ
Hương đời mẹ ướp cho con.

(3) Khi con thành đóa hoa thơm
Đời mẹ lắt lay chiếc bóng,
Con đi... chân trời gió lộng
Mẹ về... nắng quái chiều hôm.

(4) Sen đã tàn sau mùa hạ
Mẹ đã lìa xa cõi đời,
Sen tàn rồi sen lại nở
Mẹ thành ngôi sao lên trời.

(Dẫn theo Nhà văn và tác phẩm trong nhà trường,
Viễn Phương, Thanh Hải, Nguyễn Khoa Điềm, NXB Giáo dục Việt Nam, 1999, trang 37)

Câu 1. (0,5 điểm) Xác định phương thức biểu đạt chính của bài thơ trên.

Câu 2. (0,5 điểm) Chỉ ra biện pháp tu từ nói giảm nói tránh trong hai câu thơ: "Sen đã tàn sau mùa hạ/ Mẹ đã lìa xa cõi đời".

Câu 3. (1,0 điểm) Em hiểu như thế nào về hai câu thơ: "Khi con thành đóa hoa thơm/ Đời mẹ lắt lay chiếc bóng"?

Câu 4. (1,0 điểm) Từ khổ thơ thứ 2, em cảm nhận được gì về cuộc sống và phẩm chất của người mẹ? (Trình bày khoảng 3 - 5 dòng)

PHẦN II. LÀM VĂN (7,0 điểm)

Câu 1. (2,0 điểm)
Hãy viết một đoạn văn nghị luận (khoảng 200 chữ) bày tỏ suy nghĩ của em về sự cần thiết của lối sống có trách nhiệm ở mỗi người.

Câu 2. (5,0 điểm)
Trình bày cảm nhận của em về nhân vật Phương Định trong đoạn trích sau:
... "Vàng lẫm đến phát sợ. Cây còn lại xơ xác. Đất nóng. Khói đen vật vờ từng cụm trong không trung, che đi những gì từ xa. Các anh cao xạ có nhìn thấy chúng tôi không? Chắc có, các anh ấy có những cái ống nhòm có thể thu cả trái đất vào tầm mắt. Tôi đến gần quả bom. Cảm thấy có ánh mắt các chiến sĩ dõi theo mình, tôi không sợ nữa. Tôi sẽ không đi khom. Các anh ấy không thích cái kiểu đi khom khi có thể cứ thẳng hoàng mà bước tới.
Quả bom nằm lạnh lùng lùng trên một bụi cây khô, một đầu vùi xuống đất. Đầu này có vẻ hai vòng tròn màu vàng... Tôi dùng xẻng nhỏ đào đất dưới quả bom. Đất rắn. Những hòn sỏi theo tay tôi bay ra hai bên. Thình thoảng lưỡi xẻng chạm vào quả bom. Một tiếng động sắc đến gai người, của vào da thịt tôi. Tôi rùng mình và bỗng thấy tại sao mình làm quá chậm. Nhanh lên một tí! Vỏ quả bom nóng. Một đầu hiệu chẳng lạnh. Hoặc là nóng tức bên trong quả bom. Hoặc là mặt trời nung nóng.
Chị Thao thổi còi. Như thể là đã hai mươi phút qua. Tôi cẩn thận bỏ gói thuốc mìn xuống cái lỗ đã đào, châm ngòi. Dây mìn dài, cong, mềm. Tôi khóa đất rồi chạy lại chỗ ẩn nấp của mình.
Hồi còi thứ hai của chị Thao. Tôi nép người vào bức tường đất, nhìn đồng hồ. Không có gió. Tim tôi cũng đập không rõ. Dường như vật duy nhất vẫn bình tĩnh, phớt lờ mọi biến động chung là chiếc kim đồng hồ. Nó chạy, sinh động và nhẹ nhàng, đề lên những con số vĩnh cửu. Còn đằng kia, lửa đang chui bên trong cái dây mìn, chui vào ruột quả bom...
Quen rồi. Một ngày chúng tôi phá bom đến năm lần. Ngày nào ít: ba lần. Tôi có nghĩ tới cái chết. Nhưng một cái chết mờ nhạt, không cụ thể. Còn cái chính: liệu mìn có nổ, bom có nổ không? Không thì làm cách nào để châm mìn lần thứ hai? Tôi nghĩ thế, nghĩ thêm: đứng cẩn thận, mảnh bom ghim vào cánh tay thì khá hiển. Và mồ hôi thấm vào môi tôi, mằn mặn, cát lạo xạo trong miệng."...

(Trích Những ngôi sao xa xôi, Lê Minh Khuê, 1971,
Ngũ văn 9, tập hai, NXB Giáo dục Việt Nam, 2019, trang 117,118)

--- HẾT ---

Đáp án đề tuyển sinh lớp 10 môn Văn 2021 tỉnh Thái Bình

I. ĐỌC HIỂU

Câu 1:

Cách giải:

Phương thức biểu đạt chính: Biểu cảm

Câu 2:

Cách giải:

Biện pháp tu từ nói giảm nói tránh trong câu: “Sen đã tàn sau mùa hạ/Mẹ đã lìa xa cõi đời” là cụm từ: “lìa xa cõi đời” ý nói đến cái chết.

Câu 3:

Cách giải:

Học sinh trình bày theo ý hiểu của mình, lý giải

- Đóa hoa thơm ý chỉ những thành quả, sự thành công trong cuộc sống.

- Chiếc bóng: Sự vô hình không tồn tại, âm thầm lặng lẽ.

-> Sự hi sinh của người mẹ là vô tận, người mẹ hi sinh suốt cả cuộc đời cho con mình không một lời than vãn. Đến khi con thành công thì cũng là lúc người mẹ bước sang độ tuổi xế chiều, trở về với cát bụi. Câu thơ gửi gắm thông điệp: Hãy yêu thương mẹ khi còn có thể.

Câu 4:

Cách giải:

Học sinh trình bày theo cảm nhận của mình

Gợi ý:

- Cuộc sống của người mẹ được hiện lên đầy rẫy những khó khăn vất vả.

- Phẩm chất của người mẹ: Sự yêu thương che chở, hi sinh, sự vị tha, chịu đựng những gì tốt đẹp nhất dành cho con

II. LÀM VĂN

Câu 1:

Cách giải:

I. Mở đoạn:

- Giới thiệu về sự cần thiết của lối sống có trách nhiệm trong cuộc sống của mỗi người.

II. Thân đoạn:

1. Giải thích:

Sống có trách nhiệm là ý thức thực hiện tốt nghĩa vụ, công việc của bản thân, không ỷ lại, dựa dẫm hay đùn đẩy trách nhiệm cho người khác.

2. Biểu hiện của tinh thần trách nhiệm:

- Đối với học sinh: trách nhiệm của chúng ta là học tập thực tốt, nghiêm chỉnh thực hiện các quy định của nhà trường, có tinh thần yêu nước, chăm lo học tập,....

- Có trách nhiệm với bản thân, với gia đình, những người xung quanh

- Đối với một người công chức: thực hiện đúng nhiệm vụ của Đảng và nhà nước giao cho, hoàn thành nhiệm vụ cấp trên giao cho

- Đối với công dân: thực hiện tốt quy định của nhà nước, của pháp luật, có trách nhiệm với gia đình và mọi người xung quanh

3. Sự cần thiết của của lối sống có trách nhiệm:

- Sống có trách nhiệm là một chuẩn mực để đánh giá nhân cách, sự trưởng thành của một người

- Là một nét sống đẹp, là phẩm chất cần có của những người trẻ hiện đại.

- Là hành động khẳng định giá trị bản thân, dấu hiệu cơ bản, quan trọng của việc hòa nhập với cộng đồng, giúp cho cuộc sống chung trở nên tốt đẹp hơn.

4. Ý nghĩa của lối sống có trách nhiệm:

- Hoàn thành tốt công việc và nhiệm vụ

- Được mọi người xung quanh quý mến và yêu quý

- Được lòng tin của mọi người
- Thành công trong công việc và cuộc sống

5. Phản đề

- Những người có lối sống ích kỉ, không có tinh thần trách nhiệm,...

III. Kết đoạn:

Nêu cảm nghĩ của em về tinh thần trách nhiệm trong cuộc sống

- Tinh thần trách nhiệm là một đức tính tốt đẹp
- Em sẽ học tập tốt để trở thành người có trách nhiệm

Câu 2:

Cách giải:

1. Mở bài:

- Giới thiệu vài nét về tác giả Lê Minh Khuê và truyện ngắn Những ngôi sao xa xôi.
- Giới thiệu khái quát về đoạn trích và tâm lí của nhân vật Phương Định trong một lần phá bom.

2. Thân bài:

Giới thiệu nội dung đoạn trích và nêu cảm nhận chung về tâm lí của nhân vật Phương Định trong một lần phá bom.

- Tâm lí của nhân vật Phương Định trong một lần phá bom:

+ Không gian xung quanh: Vắng lặng đến phát sợ khói đen vật vờ từng cụm mây bay âm ỉ ở xa...Câu ngắn gợi hoàn cảnh khốc liệt của chiến trường.

+ Mặc Phương Định đã ” quen rồi”. Mỗi ngày phá bom 5 lần ngày nào ít thì 3 lần, nhưng khi đến gần quả bom vẫn thấy sợ -> Lòng tự trọng khiến cô vượt lên trên nỗi sợ hãi ” cảm thấy ánh mắt chiến sĩ đang dõi theo mình tôi không sợ nữa. Tôi sẽ không đi khom. Các anh ấy không thích cái kiêu đi khom. Khi có thể cứ đàng hoàng mà bước tới” -> Cảm giác rất chân thực Phương Định sẵn sàng đối mặt với công việc một cách tự tin đầy kiêu hãnh.

- Khi thực hiện các thao tác phá bom.

+ Mọi công việc cô làm được miêu tả hết sức tỉ mỉ chân thực cụ thể mọi cảm giác của Phương Định trở lên sắc nhọn: “Thỉnh thoảng lưới xẻng chạm vào quả bom một tiếng động sắc đến gai người cứa vào da thịt tôi. Tôi rùng mình và bỗng thấy tại sao mình làm quá chậm. Nhanh lên một tí! Vỏ quả bom nóng một dấu hiệu chẳng lành”.

+ Kề bên cái chết im lìm bất ngờ hiểm nguy có thể đến ngay tức khắc cô đã cảm nhận chính xác trong từng thao tác chạy đua với thời gian vượt qua thần chết: Đào đất đặt gói thuốc mình bên cạnh quả bom dòng dây cháy chậm chậm ngòi trở về chỗ ẩn nấp.

- Lúc chờ quả bom nổ: Cảm giác căng thẳng chờ đợi đến nghẹt thở cô nghe thấy các tiếng tích tắc của đồng hồ đê nên những con số vĩnh cửu, cô có nghĩ đến một cái chết nhưng mờ nhạt điều quan trọng với cô là liệu mình có nổ không, bom có nổ không, không thì làm thế nào để châm mìn lần hai -> Đó là lòng dũng cảm và ý thức trách nhiệm cao, luôn hoàn thành trách nhiệm tốt dù có phải hi sinh suy nghĩ ấy đã truyền cho người đọc cảm xúc yêu quý khâm phục, trân trọng Phương Định nói riêng và các cô gái Thanh niên xung phong nói chung, khao khát chữa lành những vết thương chiến tranh để thông đường cho ô tô vượt Trường Sơn tiến thẳng vào Miền Nam đánh Mỹ.

- Khi bom nổ: “Một thứ tiếng kì quái đến vang óc” ngực tôi nhói, mắt cay mãi mới mở ra được, mùi thuốc bom buồn nôn. Ba tiếng nổ nữa tiếp theo” Cô và đồng đội đã chiến thắng mảnh bom xé không khí lao và rít vô hình trên đầu trong trận phá bom ấy, một đồng đội của cô là Nho đã bị thương chứng tỏ sự mất mát hi sinh các cô phải gánh chịu nhưng trên hết các cô nói chung và Phương Định nói riêng thật gan góc kiên cường đầy bản lĩnh.

=> Có thể nói, xây dựng nhân vật Phương Định, Lê Minh Khuê đã chọn được những phương thức trần thuật hợp lí khi nhà văn đặt điểm nhìn vào nhân vật chính của mình để nhân vật tự kể chuyện. Nhờ vậy, nghệ thuật miêu tả tâm lí nhân vật – tâm lí Phương Định đạt đến độ tinh tế nhất. Ngôn ngữ trần thuật qua nhân vật chính làm cho tác phẩm có giọng điệu, ngôn ngữ tự nhiên gần gũi với khẩu ngữ, trẻ trung, nữ tính...

3. Kết bài:

- Nêu đánh giá, cảm nhận của em về tâm lí của nhân vật Phương Định trong một lần phá bom.

- Liên hệ vai trò của tuổi trẻ hiện nay trong việc bảo vệ đất nước.